

**SISÄISEN VALVONNAN JA
RISKIENHALLINNAN OHJE**

Sisällysluettelo

1.	Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala.....	3
2.	Tavoitteet ja tarkoitus	3
2.1	Sisäisen valvonnan tavoite ja tarkoitus	3
2.2	Riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus	3
2.2.1	Strategiset riskit.....	4
2.2.2	Taloudelliset riskit.....	4
2.2.3	Toiminnalliset riskit	4
2.2.4	Vahinkoriskit	4
2.3	Riskienhallinta.....	5
3.	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut	5
3.1	Yhtymäkokous	5
3.2	Yhtymähallitus	5
3.3	Kuntayhtymän toimitusjohtaja.....	5
3.4	Konserniyhteisön hallitus ja toimitusjohtaja.....	5
4.	Sisäisen valvonnan kohteet ja menettelytavat.....	5
4.1	Talouden ja toiminnan suunnittelu ja seuranta	5
4.2	Omaisuuksien hallinta	6
4.3	Asiakirjahallinto, sopimukset ja vakuutukset.....	6
4.4	Tiedonhallinto ja tietoturva.....	6
4.5	Hanketoiminta	7
5.	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi	7
6.	Tilivelvollisuus.....	7

1. Lainsäädäntöperusta ja soveltamisala

Kuntalain 13 §:n mukaan yhtymäkokouksen tulee päättää kuntayhtymä ja konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Ounastähti kehittämiskuntayhtymän sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden tavoitteena on vahvistaa ja yhdenmukaistaa kuntakonsernin hyvää hallintoa ja johtamista, ja ne koskevat kaikkia kuntakonsernin toimielimiä ja johtoa sekä kaikkea kuntakonsernin toimintaa, josta kuntayhtymä vastaa omistuksen, ohjaus- ja valvontavastuun sekä muiden velvoitteiden myötä.

Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kuntayhtymän hallintosäännöissä ja konserniohjeessa on määrätty.

2. Tavoitteet ja tarkoitus

2.1 Sisäisen valvonnan tavoite ja tarkoitus

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa, että kuntayhtymälle ja konsernille asetetut tavoitteet saavutetaan ja että toiminta on tuloksellista.

Sisäinen valvonta on osa kuntayhtymän johtamisjärjestelmää sekä kuntayhtymän johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa, toiminnan kehittämistä ja tuloksellisuuden arviointia.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä kuntayhtymän ja konsernin toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset pyrkivät varmistamaan, että

- kuntayhtymän toiminta on taloudellista ja tuloksellista,
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa,
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että
- omaisuus ja resurssit turvataan.

Sisäinen tarkastus on osa sisäistä valvontaa. Sisäinen tarkastus tukee organisaatiota sen tavoitteiden saavuttamisessa ja arvioinnissa tarjoamalla objektiivisen, riippumattoman ja järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tuloksellisuuden arviointiin ja kehittämiseen.

2.2 Riskienhallinnan tavoite ja tarkoitus

Riski on epävarmuuden vaikutus tavoitteisiin. Vaikutus on poikkeama odotetusta, niin myönteisessä kuin kielteisessä mielessä.

Kuntayhtymän ja konsernin riskit jaetaan strategisiin riskeihin, taloudellisiin riskeihin, toiminnallisiin riskeihin ja vahinkoriskeihin. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia

riskejä. Riskit voivat toteutuessaan vaikuttaa kuntayhtymän asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn. Riskienhallintaa toteutetaan talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä.

Kuntayhtymä ja konserniyhteisö raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seuranta- ja raportointia.

2.2.1 Strategiset riskit

Strategiset riskit ovat riskejä, jotka liittyvät kuntayhtymän pitkän aikavälin tavoitteisiin, menestystekijöihin sekä niihin kohdistuviin sisäisiin tai ulkoisiin epävarmuustekijöihin. Strategiset riskit liittyvät tyypillisesti päätösten tekemiseen, resurssien allokontiin, johtamisjärjestelmiin ja kykyyn reagoida toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin.

Kuntayhtymän toimintaan liittyviä strategisia riskejä ovat esimerkiksi strategisten tavoitteiden toteutumista uhkaavat riskit kuten toimintaympäristön muutoksista aiheutuvat riskit, lainsäädäntömuutokset sekä laajavaikuttavat ilmasto- ja ympäristömuutokset.

2.2.2 Taloudelliset riskit

Taloudelliset riskit liittyvät markkinahintojen muutoksiin, rahoitusvarojen riittävyteen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä sekä vastapuolten kykyyn täyttää taloudelliset velvoitteensa.

Kuntayhtymän toimintaan liittyviä rahoitusriskejä ovat muun muassa, rahoitus- ja korkoriskit, investointiriskit, takaus- ja vakuutusriskit.

2.2.3 Toiminnalliset riskit

Toiminnallisilla riskeillä tarkoitetaan kuntayhtymän päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.

Toiminnallisia riskejä ovat esimerkiksi organisaatioon ja johtamiseen, tietoturvallisuuteen, prosesseihin, toiminnan keskeytymiseen, kannattavuuteen, projekti- ja hanketoimintaan, sopimukseen, varautumiseen kriisitilanteissa sekä lainvastaiseen toimintaan liittyvät riskit.

2.2.4 Vahinkoriskit

Vahinkoriskit ovat kuntakonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä. Vahinkoriskit kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahingon mahdollisuus sekä seuraukset ovat etukäteen tiedossa, mutta vahingon todennäköisyyttä ei tiedetä. Vahinkoriskit kohdistuvat yleensä henkilöstön tai ympäristön turvallisuuteen sekä omaisuuteen.

Vahinkoriskejä ovat muun muassa työterveys- ja työsuojeluriskit, henkilöstöriskit, ympäristöriskit, tulipalo- ja onnettomuusriskit, luonnonmullistukset, toimitilaturvallisuusriskit.

2.3 Riskienhallinta

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla

- tunnistetaan ja kuvataan kuntayhtymän ja konsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

3. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävät ja vastuut

3.1 Yhtymäkokous

Yhtymäkokous päättää kuntayhtymän ja konsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista (hallintosääntö 10 luku § 42) ja edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaation tasoilla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta.

3.2 Yhtymähallitus

Yhtymänhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta.

3.3 Kuntayhtymän toimitusjohtaja

Kuntayhtymän toimitusjohtajan tehtävänä on toimeenpanna sisäisen valvonta ja riskienhallinta ja raportoida niistä hyväksytyjen ohjeiden mukaisesti.

3.4 Konserniyhteisön hallitus ja toimitusjohtaja

Konserniyhteisön hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta. Konserniyhteisö raportoivat konsernijohdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja tuloksellisuudesta sekä merkittävien riskien hallinnasta konserniohjeen mukaisesti.

4. Sisäisen valvonnan kohteet ja menettelytavat

4.1 Talouden ja toiminnan suunnittelu ja seuranta

Talousarviokehitykset perustuvat voimassa olevaan taloussuunnitelmaan, edellisen vuoden tilinpäätöstietoihin, kuluvaan vuoden talousarvion osavuosikatsauksiin, arvioon tulevasta kehityksestä sekä tehtyihin päätöksiin.

Yhtymähallituksen ja konserniyhteisön tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana osavuosisiraporteissa sekä tilinpäätöksen yhteydessä annettavassa toimintakertomuksessa.

4.2 Omaisuuden hallinta

Ounastähti kehittämiskuntayhtymän konsernin omaisuus jakautuu seuraaviin omaisuuslajeihin:

- aineettomat hyödykkeet
- maaomaisuus
- kiinteistöomaisuus: rakennukset ja rakennelmat
- koneet ja kalusto
- osakkeet ja osuudet
- rahoitusarvopaperit

Toimijoiden velvollisuutena on huolehtia siitä, että kuntayhtymän ja konsernin omistamaa ja hallussa olevaa omaisuutta ei katoa, omaisuus pidetään kunnossa sekä sitä käytetään ja hoidetaan taloudellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Hankinnat on suoritettava taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti noudattaen hankintoja koskevaa lainsäädäntöä.

4.3 Asiakirjahallinto, sopimukset ja vakuutukset

Kuntayhtymän toimintaan liittyvien asiakirjojen arkistoinnin, käytettävyyden ja säilyvyyden sekä tarpeettoman aineiston hävittämisen varmistamiseksi noudatetaan hallintosäännön ohjetta (7 luku 21 §) ja asiakirjahallinnon yleisiä periaatteita.

Sopimukset laaditaan kuntayhtymän edun mukaisina ja niiden on pääsääntöisesti noudatettava ko. alan yleisiä sopimusehtoja. Sopimusten valvonta kohdistuu niiden laadintaan, täytäntöönpanoon ja noudattamiseen. Sopimusten valvontavastuu on hallituksella ja toimitusjohtajalla.

Vakuutusten kattavuus tarkistetaan vuosittain ja niistä vastaa toimitusjohtaja ja konserniyhtiön toimitusjohtaja.

4.4 Tiedonhallinto ja tietoturva

Tietoturvallisuudella tarkoitetaan tietojen, palvelujen, järjestelmien, tietoliikenteen ja arkistoinnin suojaamista ja varmistamista niihin kohdistuvien riskien hallitsemiseksi sekä normaali- että poikkeusoloissa hallinnollisilla ja teknisillä sekä muilla toimenpiteillä. Tietojen luottamuksellisuutta, eheyttä ja käytettävyyttä suojataan laitteisto- ja ohjelmistovikojen, luonnontapahtumien tai tahallisten, tuottamuksellisten ja inhimillisten tekojen aiheuttamilta uhkilta ja vahingoilta.

Kuntayhtymän ja konserniyhtiön toimitusjohtajat vastaavat yleisestä tietoturvallisuuden valvonnasta, seurannasta ja ohjeistamisesta, sekä sisäisestä tietoturvan toteuttamisesta.

4.5 Hanketoiminta

Kuntayhtymä voi itse hallinnoida hankkeita tai olla mukana muiden hallinnoimissa hankkeissa tai projekteissa. Kuntayhtymän omina kehittämis- ja investointiprojekteina toteutettavissa hankkeissa, kehittämiskohteissa tai tutkimuksissa on laadittava hankesuunnitelmat aikatauluineen ja sitovine kustannusarvioineen. Hankkeelle on nimettävä vastuuhenkilö ja määriteltävä vastuujaako. Lisäksi hankesuunnitelmassa tulee kuvata hankkeen raportointi ja valvonta. Hankkeen kirjanpito on järjestettävä niin, että hankkeen tuloja ja menoja voidaan seurata valvonnassa vaadittavalla tarkkuudella.

5. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi ja raportointi

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarviovuoden aikana hallitusten kokouksissa ja osavuosisikatsauksissa.

Hallitus antaa toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi sekä konsernivalvonnasta. Hallituksen selonteko perustuu sen omaan ja konserniyhteisön laatimiin selontekoihin.

Mikäli tilikaudella havaitaan merkittäviä riskejä, tulee hallituksen ja konserniyhteisön raportoida niistä ja niiden hallintakeinoista välittömästi valvontavastuussa olevalle konsernijohtolle. Valvontavastuussa olevien tulee raportoinnin perusteella ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

6. Tilivelvollisuus

Kuntalain 75 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan mm. lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä sekä mahdollisesta tilivelvolliseen kohdistuvasta muistutuksesta.

Tilivelvollisella on vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta.

LIITE 1

Sisäisen valvonnan suunnitelma / raportti